

In de zomermaanden vroegen we aan bestuurders en ambtenaren wat Stuifzand te doen staat. Waar wil je over 20 jaar tevreden op terugblikken? De antwoorden hebben geleid tot dit memorandum dat werd goedgekeurd op de Raad van Bestuur van 25 oktober 2023.

Onze ambities

- Stuiifzand blijft de werking van het lokale bestuur versterken
- Regiobib Stuifzand wordt nog straffer
- Vrijtijdsparticipatie voor iedereen
- Regionale depotwerking op kruissnelheid
- Ruimte voor cultuur
- Masterplan herbestemming kerken en kapellen
- Duidelijk en gedragen kader m.b.t. bouwkundig erfgoed
- Ondersteuning amateurkunsten met focus op muziek en beeldende kunsten
- Sterk sociaal weefsel begint bij sterke verenigingen
- Stuifzand Stories verbinden en voeden onze regio
- Kempense samenwerking voor een sterk erfgoed- en cultuurbeleid

1/ Stuifzand blijft de werking van het lokale bestuur versterken

Stuifzand is de hefboom die de kritische massa in de gemeenten vergroot.

De bovenlokale samenwerking op vlak van cultuur en erfgoed is dé sleutel tot bronnen en initiatieven die een gemeente alleen niet kan waarmaken. We rekenen er op dat de projectenvereniging de schoot is waar ruimte is voor experimenten en innovaties. Maar evengoed de tafel waar de lokale besturen elkaars kritische vriend zijn én elkaar ondersteunen.

Nodig:

De lokale besturen geven hun medewerkers de ruimte om actief betrokken te zijn bij de Stuifzandwerking en optimaal gebruik te maken van het netwerk volledig in lijn met de [Stuifzandwaarden](#)¹ en het lokale beleid.

Stuifzand heeft voldoende middelen om de samenwerkingswinsten tussen de zeven Stuifzandgemeenten te blijven optillen:

- Bovenlokale cultuur (*minimale gemeentelijke bijdrage nog niet formeel gekend, maar vermoedelijk minimaal €100.000, afhankelijk van de keuzes m.b.t. werkingsmiddelen en personeelsinzet ca. €0,9/inwoner/jaar*)
- IOED² minimaal €120.000 of €1/inwoner/jaar

¹ Veel geblaat, veel wol | Kempen collectief | genereuze samenwerkingen | warmhartig | knettergek | voelsprietten uit, blik op 360°

² IOED = intergemeentelijke onroerend erfgoeddienst

- Cultureel erfgoed (om de kwaliteitsvolle werking te continueren en de verhouding met Vlaanderen te verantwoorden is een inhaalbeweging m.b.t. indexeringen nodig en zou de gemeentelijke op ca. €0,5/inwoner/jaar komen)

2/ Regiobib Stuifzand wordt nog straffer

OP NAAR TRANSPORT, BOETEVRIJ EN STERKE GEMEENSCHAPPELIJKE COLLECTIE EN DIENSTEN

De bibliotheken van Stuifzand versterken hun samenwerking ten dienste van de burgers. De regiobib organiseert transport tussen de verschillende bibliotheken zodat burgers niet alleen in zeven bibliotheken lid zijn, maar ook de collectie van die zeven bibliotheken in hun eigen gemeente/bibliotheek vlot kunnen raadplegen en uitlenen.

De Stuifzandbibliotheken verhogen de toegankelijkheid en inclusieve dienstverlening als derde plek, onder andere door boetevrij te werken. Een boetevrije bib is geen doel op zich, maar wel een middel om de dienstverlening van de bib laagdrempelig en inhoudelijk sterker te maken voor alle burgers. Ervaringen van boetevrije bibliotheken leren dat dit de bibmedewerkers meer ruimte geeft voor een sterkere inhoudelijke dienstverlening (lagere administratieve lasten), dat de bibgebruiker de waardering die hij krijgt vertaalt in verantwoordelijkheid (geen verhoging vermiste materialen, sterke verlaging aantal klachten) en bovenal dat dit erg stimulerend is voor de rol van een bibliotheek als open huis, een plek om te leren, te ontmoeten, te ontdekken, voor zelfontplooiing en warmte.

De regionale samenwerking versterkt ten slotte de lokale dienstverlening door in te zetten op expertisedeling, én waar nuttig en nodig gestroomlijnde of gemeenschappelijke dienstverlening. De regiobib verstevigt de lokale werking met respect voor de lokale eigenheden, we tillen elkaar op door onze gezamenlijke drive en ambitie. De Stuifzandbib is een warmhartige, genereuze regiobib die sterk is in haar diversiteit.

Nodig:

De opmaak van een intergemeentelijk bibbeleid met gemeenschappelijke werkingsbudgetten voor de regiobib. De lokale besturen maken samen een actieplan met duidelijke mijlpalen én engagementen m.b.t. de inzet van middelen en mankracht.

In alle gemeentelijke besluiten m.b.t. de bib is bovenlokale reflex en afweging meegenomen.

3/ Vrijetijdsparticipatie voor iedereen

STERKE UiTPAS

De UiTPAS nam in 2023 een sterke start. UiTPAS is een sterk instrument om vrijetijdsparticipatie voor iedereen mogelijk te maken en bovendien is het voor iedereen, ongeacht zijn of haar kwetsbaarheid, een fijne voordelenpas. We blijven investeren in UiTPAS onder andere in een evenwichtigere verhouding tussen pashouders met en zonder korting.

Vandaag is er een halftijds bovenlokale UiTPAS medewerker in de schoot van Stuifzand die samen met de regio's Neteland én de Noorderkempen UiTPAS Kempen in de markt zet én daarnaast de zeven Stuifzandgemeenten ondersteunt. Deze bovenlokale ondersteuning en intergemeentelijke samenwerking op Kempenschaal is nodig. De Stuifzandgemeenten blijven daarom investeren in zowel mankracht als middelen voor een sterke UiTPAS Kempen.

EEN BOVENLOKAAL NETWERK VRIJETIJDSPARTICIPATIE MET IMPACT

Kritische stemmen versterken het inclusieve vrijetijdsaanbod. Onze adviesraden zijn dankbare organen die het gemeentelijk beleid voeden. We hebben niet alleen de ambitie om deze adviesraden te versterken, daarnaast richten we het bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie zo in dat het complementair aan de lokale advies- en overlegorganen de lokale werking versterkt. De invulling van het bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie is in co-creatie met de lokale netwerken van en voor kwetsbaren. We gaan voor veel impact met zo weinig overlast en overlap. Het bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie maakt een duidelijk, ambitieus en toch haalbaar actieplan met duidelijke ijkpunten en budgetten.

Nodig:

Om de ambitie van een “vrijetijdsparticipatie voor iedereen” mogelijk te maken zijn duidelijke investeringen van medewerkers en middelen nodig in UiTPAS (promotie en communicatie, aantrekkelijke acties, ondersteuning van kwetsbaren bij het gebruik ...) en voor een impactvol actieplan van het bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie. Zowel in de eigen gemeenten op als Stuifzandniveau investeert het lokaal bestuur in een sterke UiTPAS-werking. Binnen de gemeenten is UiTPAS een pijler in ondersteuningsbeleid naar verenigingen en vrijetijdsaanbieders. Ook bij de realisatie van het gemeentelijke aanbod voor jeugd, sport, toerisme, cultuur en vrije tijd is de UiTPAS een evidentie.

UiTPAS wordt meegenomen als één van de werven in de cultuurnota 2027-2032 van Stuifzand. Tot dan continueert het lokaal bestuur zijn huidige engagement voor de bovenlokale medewerker van UiTPAS. Het lokaal bestuur investeert in goedwerkende overlegstructuren, waaronder het bovenlokaal netwerk vrijetijdsparticipatie en laat ruimte voor niet-verenigde actoren.

4/ Regionale depotwerking op kruissnelheid

De afgelopen jaren investeerden we sterk in kennisopbouw rond depots. Die kennis zetten we ook om in de praktijk. Van inventariseren tot het inrichten van erfgoeddepots in archief- en documentatiecentra, de abdij van Postel en zelfs scholen. De volgende jaren blijven we dit werk verderzetten. Databanken om te inventariseren blijven een belangrijke tool waarvoor we gaan samenwerken met de Vlaamse Overheid. Voor het publiek is er de website www.kempenserfgoed.be die we verder uitbouwen. Samen met de collectievormers bekijken we de mogelijkheden voor een gedeeld depot.

Nodig:

Lokale besturen en heemkringen stroomlijnen hun aanpak collectiebeheer en -zorg als eerste stap richting gedeeld depot. Beleidskeuzes m.b.t. tot collectievorming en bewaren worden genomen met de ambitie van een gedeeld depot in het vizier.

5/ Ruimte voor cultuur

HET BESTAANDE OPTIMAAL GEBRUIKEN DOOR SLIMME BOVENLOKALE AANPAK

Een expo, een dansshow, een repetitie, de viering van een jubileum, het jaarlijkse teerfeest of concert ... het zijn waardevolle momenten voor onze verenigingen, onze (amateur)artiesten én gemeenschap die steeds moeilijker een plekje vinden. Ondanks de vele faciliteiten van lokale besturen moeten we

vaststellen dat de vraag niet steeds beantwoord kan worden. Soms moeten we door gebrek aan mankracht zelfs infrastructuur onderbenut laten. Dit is een pijnpunt dat we bovenlokaal willen aanpak. Met het “actieplan ruimte voor cultuur” scharen we ons achter het ambitieuze plan om de bestaande infrastructuur meer toegankelijk te maken voor onze inwoners en dat op niveau van de zeven gemeenten. We verlagen de onbedoelde drempels én zetten door goede afweging de meest geschikte infrastructuur in voor het elk initiatief.

We onderzoeken hierbij de haalbaarheid en wenselijkheid van verschillende pistes:

- een badgesysteem dat lockers, deuren, kasten etc. opent binnen bepaalde tijdsloten; de intelligente ruïne (herbestemmen, meervoudig doelen voor een pand)
- onbemande openingstijden
- de inzet van een “campingbaas”: aanspreekpersoon/dienst voor sleutelbeheer en onderhoud maar ook opbouwwerker die “samenleven” en samen gebruik in de gemeentelijke infrastructuur optimaliseert

Nodig:

Lokale diensten vrijetijd en patrimonium krijgen de ruimte en middelen om samen met hun Stuiفزandcollega's het actieplan ruimte voor cultuur voor waar te maken.

Stuifzand wordt voor het gebruik van gemeentelijke infrastructuur gelijkgesteld aan een interne dienst en kan van dezelfde gunstige voorwaarden genieten als de eigen gemeente diensten.

6/ Masterplan herbestemmingen kerken en kapellen

De Stuifzandgemeenten hebben heel wat potentieel voor herbestemmingen van kerken en kapellen. Elke case is uniek en apart, maar door in te zetten op een gezamenlijk masterplan kunnen de krachten en expertise gebundeld worden om ambitieuze en haalbare herbestemmingen te realiseren. Dit alles conform de richtlijnen van het Platform Herbestemmen Kerken.

Nodig:

Stuifzand expertisegroep “Masterplan herbestemmingen kerken en kapellen” waarin lokale beambten en experts de tijd krijgen om een haalbaar, betaalbaar en toch ambitieus masterplan op te maken en de uitvoering ervan in gang te zetten.

7/ Duidelijk en gedragen kader m.b.t bouwkundig erfgoed

STUIFZAND HEEFT EEN DUIDELIJK BELEID EN VISIE M.B.T. BOUWKUNDIG ERFGOED EN GEBOUWEN MET ERFGOEDWAARDE

Sinds 2018 staat de IOED zowel de gemeentebesturen als eigenaars van onroerend erfgoedobjecten (landschappen en bouwkundig erfgoed) bij in het beheer van hun eigendom, waarbij de erfgoedwaarden zoveel als mogelijk worden bewaard. Een belangrijke poot hiervan is het ondersteunen van de diensten Omgeving, waarvoor de IOED adviezen verleent bij vergunningsaanvragen. Die adviesverlening gebeurt zeer ad hoc, na een plaatsbezoek, overleg en preadvies. Het aantal adviesvragen is sinds de oprichting van de IOED blijven stijgen. Opvallend is dat er meer en meer adviesvragen komen voor gebouwen met erfgoedwaarden, maar zonder juridisch statuut. Grote manco's zijn onder meer het naoorlogse erfgoed, maar ook grotere gehelen als de

Boulevard in Mol en de Kollegestraat in Geel. Het Vlaamse erfgoed- en omgevingsbeleid verandert snel, met onder meer steeds strenger wordende energienormen, die moeilijk te verzoenen zijn met de waarden van bouwkundig erfgoed. Gelukkig zijn er voor erfgoedobjecten uitzonderingen voorzien. Stuiifzand zet in op het opvolgen van dit beleid weegt er op (via VVSG, Onroerend Erfgoed, Departement Omgeving, IOK, ...). We starten zo snel mogelijk met het bijkomend inventariseren van bouwkundig erfgoed in ons werkingsgebied en het ontwikkelen van een beleidsvisie. Een coherent kader van de Stuiifzandgemeenten vermijdt immers moeilijke discussies met bouwheren en mogelijke beroepsprocedures.

Nodig:

Versterking van de IOED. Om een inventaris van het bouwkundig erfgoed én beleidskader te maken zijn méér middelen nodig. We trekken de werkmiddelen vanaf 2025 op naar één euro per inwoner, zodat er kort op de bal gespeeld kan worden. Vanaf 2027 draagt Vlaanderen bovendien 120.000 euro bij, in plaats van 85.000 euro nu. Op die manier is de IOED voldoende sterk gewapend voor wat de toekomst brengt.

8/ Ondersteuning amateurkunsten met focus op muziek en beeldende kunsten

In 2022 ging de gemeente in dialoog met lokale muzikanten en organisatoren via de popraden. Dit gesmaakte initiatief zette een aantal zaken in beweging en werd gewaardeerd door de muzikale talenten van de gemeenten die voorheen in de participatieraden minder gehoor kregen. De Stuiifzandgemeenten delen uitdagingen en kunnen met een gezamenlijk bovenlokaal muziekbeleid de krachten bundelen om een antwoord te geven op deze uitdagingen. Samen gaan we voor meer speelkansen en het versterken van de gemeenschap van muzikanten.

Ook voor beeldend kunstenaars bundelen we de krachten om meer toonmomenten aan te reiken en de gemeenschap van beeldend kunstenaars te versterken.

9/ Sterk sociaal weefsel begint bij sterke verenigingen

Stuiifkracht is de bovenlokale samenwerking om verenigingen uit onze gemeenten gezamenlijk te ondersteunen in hun rol. In de even jaren voorzien we een uitgebreid lokaal aanbod dat openstaat voor alle verenigingen van de zeven gemeenten. In de oneven jaren voorzien we een netwerkmoment om zoveel mogelijk mensen samen te brengen.

Nodig:

Versterken van het merk "Stuiifkracht" en blijvend inzetten op een kwaliteitsvol programma en beleving.

10/ Stuifzand Stories verbinden en voeden onze regio

Stuifzand, voorheen k.ERF, is sinds 2008 een samenwerking en heeft sinds 2011 een dienst met personeel. De afgelopen jaren leerden we samen de Stuifzand regio heel goed kennen. Tijd om die kennis te borgen en te delen. Samen met onze partners puren we uit wat we kennen en wie we zijn de belangrijkste thema's. Thema's verbonden aan plekken, verhalen, objecten en organisaties. We presenteren dit op een aantrekkelijke manier zodat dit boek/manifest/map/product een inspiratie vormt voor beleidsplannen die we zelf schrijven, strategische plannen waar we aan meewerken en projecten die we met onze partners smeden.

Indien mogelijk, laten we dit traject en ook de productontwikkeling extern begeleiden/ontwikkelen. We kennen de verhalen maar we zoeken een partner om die goed te vertellen en door te geven.

Mogelijke thema's:

- Bevrijding van de Kempen (WOII)
- Geoheritage (het platste stukje Vlaanderen maar met een rijke (onder)grond: moer, spriet, zand | schijnbaar schraal maar met bekende ontginners: koningshuis, sibelco)
- Warme harten – Welzijn/Erfgoed/Zorg (met o.a. de gezinsverpleging)
- Postelhenge (dé plek waar je de prehistorie nog kunt lezen)
- Boom→stoom (stoomzagerij, klompen)
- Het antropoceen (de nieuwe, huidige geologische en tijdlaag met als ankerpunt kernenergie als game changer – en dan denken we aan Dessel en Mol en het verhaal verteld in Tabloo
- ...

11/ Kempense samenwerking voor sterk een erfgoed- en cultuurbeleid

Om de middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten, nemen de IOED's voor gezamenlijke projecten gezamenlijke projectmedewerkers aan. Dat kan bijvoorbeeld gaan over het modernisme, archeologie of het erfgoedbeleid. Ook met Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete wordt samengewerkt.

Ook de cultureel erfgoedcellen zullen net als in het verleden blijven de krachten bundelen. Die Kempenreflex is nog niet zo structureel uitgebouwd binnen de jonge bovenlokale cultuurwerking, maar is bv. met UiTPAS wel aanwezig. Stuifzand blijft deze weg inslaan.

